

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 13223
Tarih : 06.08.2025

10/3069

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anadili Kürtçe olan çocukların yaşadığı eğitimsel eşitsizliklerin tespiti ve çözüm yollarının belirlenmesi, anadili çalışmalarına ilişkin üniversite birimlerinin yaygınlaştırılması, var olan birimlerin güçlendirilmesi, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin anadilinde eğitim ve kimlik haklarının yok sayılması ilişkin üç maddesine konulan çekincelerinin kaldırılması ve anadilinde eğitim hakkının hayata geçirilmesi için gerekli tüm düzenlemelerin yapılması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

Kamuran TANHAN
Mardin Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, tarihsel olarak çok dilli, çok kültürlü bir topluma sahiptir. Bu toplumsal çeşitlilik, anayasal eşitlik ilkesi gereği tüm yurttaşların dil, kültür ve kimlik temelli haklarının güvence altına alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, başta Kürtçe olmak üzere anadili Türkçe olmayan yurttaşlar eğitim sisteminde ciddi eşitsizliklerle karşı karşıya kalmaktadır. Anadili Kürtçe olan çocukların yaşadığı eğitimsel eşitsizliklerin tespiti ve çözüm yollarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Anadilinde eğitimin önündeki yapısal engeller toplumun tüm bireylerini değişik boyutlarda etkilese de bu durumdan en fazla etkilenen kesim kuşkusuz çocuklar olmaktadır. Anadilde eğitimin tanınmaması, yalnızca bir hak ihlali değil; aynı zamanda çocukların pedagojik ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyen yapısal bir sorundur. Özellikle Kürtçe konuşan çocuklar, Türkçe eğitim sürecine adapte olmakta zorlanmakta; bu durum öğrenme güçlüğü, öğrenme kayıpları, okul terklerini beraberinde getirmekte ve sonuç olarak eğitim hakkına erişimin önüne geçilmektedir. Eğitim hizmetlerinin sunumu konusunda büyük zorlukların yaşandığı kırsal bölgelerde bu sorunlar büyüyerek daha fazla derinleşmektedir.

Demokrasinin çoğulculuk, katılımcılık ve açıklık ilkeleri açısından bakıldığında devletin temel amaç ve görevlerinden birinin de "ülkenin çoğulcu etnik yapısını ve kültür çeşitliliğini ülke bütünlüğü içinde korumak ve geliştirmek için gerekli tüm koşulları hazırlaması ve uygun önlemleri alması" olduğunu belirtmek gerekir.

BM Ulusal ya da Etnik, Dinsel ve Dil Azınlıklarına Mensup Kişilerin Hakları Bildirgesi, Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Korunması Hakkında Çerçeve Sözleşme, Avrupa Bölge ve Azınlık Dilleri Sözleşmesi ve elbette daha genel nitelikte İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşme anadil ve dilin kullanımı ile ilgili ilkeleri düzenlemektedir. Söz konusu metinler ile anadili ve anadilinde eğitim hakkı güvence altına alınmakta, taraf ülkelere çeşitli yükümlülükler getirilmektedir.

Yanı sıra UNESCO, UNICEF ve BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gibi uluslararası belgeler de çocukların anadilinde eğitim hakkını desteklemektedir. Türkiye de taraf olduğu BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Türkiye tarafından Sözleşme 1990 yılında imzalanmış, 1995 yılında da yürürlüğe girmiştir. Ancak Sözleşmenin 17, 29 ve 30. Maddelerine çekince bırakan

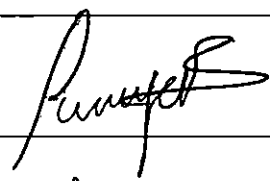
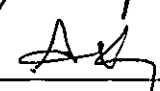
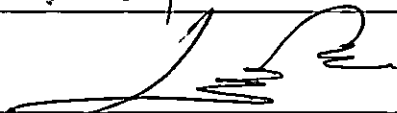
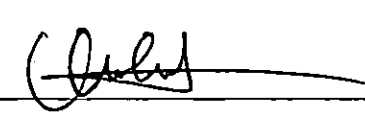
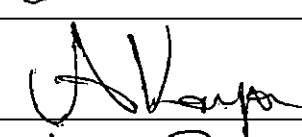
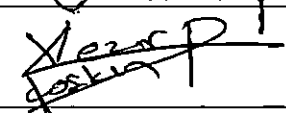
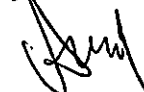
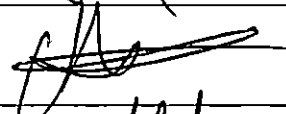
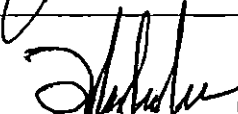
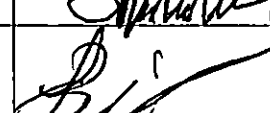
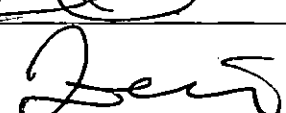
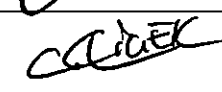
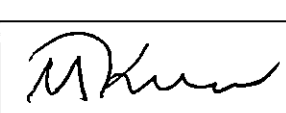
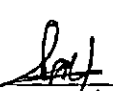
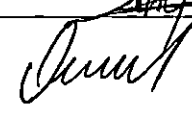
- Türkiye, bunu da T.C. Anayasası, 1923 tarihli Lozan Antlaşma hüküm ve ruhuna uygun yorumlama hakkı olarak gerekçelendirmiştir.

Bahse konu maddelere çekince koyma gerekçesinin Kürt çocuklarının anadil haklarının kullanımını engellemeye dair olduğu şüphesizdir. Her ne kadar Türkiye Lozan Antlaşması'nı dayanak yaparak BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin ilgili maddelerinde işaret edilen hakların sadece azınlıklara tanınmış olduğunu, bu nedenle Kürtlerin böyle bir hakkı olmadığını, çünkü Kürtlerin azınlık değil kurucu asli unsur olduğunu, Kürtlerin bu ülkenin esas evlatları olarak, herkes gibi kanunlar karşısında eşit olduklarını gerekçe göstermiştir. Ancak yasal düzenlemelerle mevcut pratikler; Türkiye'de bugün milyonlarca çocuğun anadillerinde eğitim alamadığının açık kanıtı olarak önümüzde durmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 18 Aralık 1992 tarihli ve 47/135 sayılı kararınca anadil konusunda taraf devletlere anadilde eğitimin bir hak olduğu sorumluluğu yüklenmekte ve eğitimde fırsat eşitliğinin yaratılması yükümlülüğü verilmektedir.

Türkiye anadili Haklarına dair BM bildirisini kabul etmesine rağmen anadili ile ilgili çekincelerini hala kaldırmamıştır. Bu durum anadilinde eğitim hakkı başta olmak üzere, kültürel çeşitliliği koruma ve geliştirme ile ilgili taraf olunan uluslararası anlaşmaların ihlal edilmesidir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	